

Věcná příslušnost soudu

Odpůrčí nárok podle insolvenčního zákona, jenž se uplatňuje odpůrčí žalobou, k níž je legitimován výlučně insolvenční správce, neztrácí tuto svou povahu jen proto, že k jeho projednání a rozhodnutí byl rozhodnutím nadřízeného soudu závazně určen jiný (než zákonem předepsaný) soud prvního stupně. I takový nárok nepochybně má (musí) být v meritorním rozhodnutí poměřován úpravou obsaženou v ustanoveních § 235 a násl. insolvenčního zákona. Rozhodnutí nadřízeného soudu (jenž projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni určí závazně, leč nesprávně, okresní soud) se promítá v procesní rovině věci potud, že okresní soud (jenž nemá žádný vliv na chod insolvenčního řízení a na zveřejňování soudních rozhodnutí a jiných písemností v insolvenční rejstříku) z povahy věci nemůže postupovat způsobem předepsaným pro incidenční spory vedené u insolvenčního soudu především ustanoveními § 160 až § 162 insolvenčního zákona (jako primární procesní předpis v takovém případě užívá občanský soudní řád). V žádném případě tím však není předepsáno, jak má být uplatněný nárok posuzován v hmotněprávní rovině (není vyloučeno, že „okresní“ soud žalobě vyhovějí s poukazem na to, že byla naplněna některá ze skutkových podstat neúčinnosti plynoucí z insolvenčního zákona).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 4123/2014, ze dne 31.10.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Mgr. M.C., se sídlem v P., jako insolvenční správce dlužníka LESS & FOREST s. r. o., zastoupené JUDr. J.F., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Lesy České republiky, s. p., se sídlem v H.K., zastoupenému JUDr. R.P., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 4.202.760.738 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 15 C 391/2013, o dovolání žalovaného proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. dubna 2014, č. j. 47 Co 94/2014-475, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Žalobou podanou u Krajského soudu v Praze (dále jen „insolvenční soud“) dne 28. ledna 2013 a vedenou pod sp. zn. 33 ICM 244/2013, se žalobci (a/ LESS & FOREST s. r. o. (dále též jen „dlužník“) a b/ Mgr. M.C., jako insolvenční správce žalobce a/) domáhali vůči žalovanému (Lesy České republiky, s. p.) toho, aby určil, že označené smlouvy (28 smluv uzavřených mezi žalobcem a/ a žalovaným v době od 23. prosince 2010 do 24. února 2011) jsou neplatné (eventuálně neúčinné) a aby uložil žalovanému „vydat“ do majetkové podstaty dlužníka částku 4.202.760.738 Kč s příslušenstvím (tvořeným zákonnými úroky z prodlení).

Usnesením ze dne 18. září 2013, č. j. 33 ICM 244/2013, 101 VSPH 289/2013-264 (KSPH 37 INS 23802/2012), rozhodl Vrchní soud v Praze (jako nadřízený soud), že k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni jsou v části týkající se zaplacení („vydání“) plnění z neplatných (eventuálně neúčinných) smluv věcně příslušné okresní soudy a potud postoupil věc k dalšímu řízení Okresnímu soudu v Hradci Králové (dále jen „okresní soud“).

Rozsudkem ze dne 19. prosince 2013, č. j. 15 C 391/2013-341, okresní soud (v postoupené části) zamítl žalobu (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Okresní soud dospěl k závěru, že žaloba o zaplacení požadované částky je předčasná, když právním

důvodem žaloby (ve smyslu skutečností, na nichž se zakládá) je pravomocné rozhodnutí insolvenčního soudu o neplatnosti právního úkonu nebo o jeho neúčinnosti (a soupis majetkové podstaty). Proto také řízení nepřerušil (do pravomocného skončení incidenčního sporu vedeného u insolvenčního soudu).

K odvolání žalobců i žalovaného (u toho jen proti výroku o nákladech řízení) Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 9. dubna 2014, č. j. 47 Co 94/2014-475:

[1] Určil, že soudkyně Mgr. Marie Šrámková (dále jen „M. Š.“) není vyloučena z projednávání a rozhodování věci vedené u okresního soudu pod sp. zn. 15 C 391/2013 (první výrok).

[2] Zrušil rozsudek okresního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Odvolací soud dospěl po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu k následujícím závěrům:

[1] Námitka nedostatku věcné legitimace žalobkyně b/ není důvodná. Insolvenční soud povolil reorganizaci dlužníka usnesením ze dne 30. ledna 2013, č. j. KSPH 37 INS 23802/2012-B-125, a dlužník je v průběhu reorganizace dlužníkem s dispozičním oprávněním. Žalobu o určení neplatnosti právního úkonu tak ve smyslu § 231 odst. 2 věty druhé zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), [ve znění účinném do 31. prosince 2013 (dále též jen „v rozhodném znění“)] mohou podat jak dlužník, tak insolvenční správyně. Odpůrci žalobu pak může podat pouze insolvenční správyně. U žaloby na vydání plnění poskytnutých podle neplatných nebo neúčinných právních úkonů jde o nároky natolik svázané s určovací částí žalob, že i potud je dána aktivní legitimace žalobkyně b/. O úmyslu zákonodárce co do souvislosti řízení o určení a řízení o plnění svědčí i novela insolvenčního zákona provedená s účinností od 1. ledna 2014 [jde o zákon č. [294/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů], která zakotvila (v § 239 odst. 4) právo insolvenčního správce požadovat odpůrci žalobou vedle určení neúčinnosti dlužníkovy právního úkonu i toto peněžitě plnění nebo peněžitou náhradu plnění.

[2] Nebyl důvod zamítnout žalobu pro předčasnost.

[3] U neplatnosti právního úkonu není právním důvodem pohledávky rozhodnutí insolvenčního soudu o této neplatnosti, nýbrž bezdůvodné obohacení žalovaného vzešlé z neplatných smluv. Skutečnost, že v době podání žaloby na plnění není ještě deklarována neplatnost smluv, nemůže vést k zamítnutí žaloby na plnění. Naopak je namístě přerušit řízení o žalobě na plnění dle § 109 odst. 1 písm. b/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Při zamítnutí žaloby by hrozilo promlčení pohledávky na vrácení bezdůvodného obohacení [§ 107 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“)].

[4] U neúčinnosti právního úkonu připouští insolvenční zákon od 1. ledna 2014 souběh žaloby o určení neúčinnosti s žalobou na plnění. Jakkoli novelizované znění insolvenčního zákona nelze uplatnit na žalobu v této věci, je z něj zřejmý úmysl zákonodárce vyjádřit spojitost těchto žalob. I zde je tedy namístě přerušit řízení o žalobě na plnění dle § 109 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. do právní moci rozhodnutí o neúčinnosti právních úkonů.

Proti druhému výroku usnesení odvolacího soudu (a to zjevně jen v rozsahu týkajícím se té jeho části, kterou odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé) podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení těchto právních otázek:

[1] Otázky závaznosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. září 2013.

[2] Otázky dvoufázovosti uplatnění právních následků neplatných či neúčinných úkonů podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013 (a v návaznosti na to vedení dvou sporů).

[3] Otázky počátku běhu promlčecí lhůty nároku na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného

právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka.

[4] Otázky předčasnosti žaloby na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu dle insolvenčního zákona, dokud není pravomocně rozhodnuto o neplatnosti nebo neúčinnosti dotčeného právního úkonu.

[5] Otázky, zda je důvod přerušit řízení, je-li zde jiný důvod pro zamítnutí žaloby.

Podle dovolatele jsou otázky ad [2] až [5] dovolacím soudem neřešené. Otázka ad [1] závisí na dovolacím soudem vyřešené právní otázce, která má být dovolacím soudem posouzena jinak. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

K jednotlivým otázkám argumentuje dovolatel následovně:

Ad [1] (K závaznosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. září 2013).

Přímo z výroku usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. září 2013 vyplývá, že případným hmotněprávním důvodem nároku „na zaplacení“ je až pravomocný výrok o určení neplatnosti nebo neúčinnosti předmětných právních úkonů. Odvolací soud tohoto závěru Vrchního soudu v Praze (že tvrzený nárok „na zaplacení“ dosud nevznikl, jelikož jeho vznik je podmíněn pravomocným rozhodnutím o neplatnosti nebo neúčinnosti předmětných právních úkonů) nedbal, ač pro něj byl závazný s přihlédnutím k § 11 odst. 1 věty druhé a třetí o. s. ř.; potud dovolatel poukazuje na závěry formulované k závaznosti usnesení o věcné příslušnosti v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2014, sp. zn. 29 Cdo 2296/2013, [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 69/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 69/2014“), které je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu]. Potud dovolatel dále dovozuje i rozpor napadeného rozhodnutí s ustanovením § 135 odst. 2 o. s. ř. (v kontextu s § 159a o. s. ř.), poukazuje na závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2012, sp. zn. 26 Cdo 3053/2011 a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2006, sp. zn. 22 Cdo 587/2005.

Ad [2] (K „dvoufázovosti“ uplatnění právních následků neplatných či neúčinných úkonů podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013).

Dovolatel poukazuje na dikci § 233 odst. 1 a § 239 odst. 4 insolvenčního zákona, v rozhodném znění, a na další rozhodnutí Vrchního soudu v Praze i Vrchního soudu v Olomouci, jakož i na rozhodnutí některých insolvenčních soudů prvního stupně (Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci a Městského soudu v Praze) a s tím, že jde o rozhodnutí souladná se závěry Vrchního soudu v Praze o dvoufázovosti řízení, obsaženými v (jeho) usnesení z 18. září 2013. Z literatury pak na podporu téhož cituje z díla Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, str. 512. K tomu shrnuje, že z dosavadní rozhodovací praxe označených soudů i z odborné literatury „jasně vyplývá“, že podmínkou pro uplatnění nároků z neplatného (či neúčinného) právního úkonu je existence pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o neplatnosti (či neúčinnosti) právního úkonu (což odvolací soud nerespektoval).

K tomu dovolatel dodává, že si je vědom závěrů obsažených v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. února 2011, sp. zn. 31 Cdo 365/2009 [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 68/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 68/2011“)], kde ale poukazuje na to, že šlo o výklad úpravy podle zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“). Stejně tak si je vědom toho, že v rozsudku ze dne 27. února 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011 [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 60/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 60/2014“)], se Nejvyšší soud přihlásil k

závěrům obsaženým v R 68/2011 jako k použitelným i pro insolvenční řízení.

S tímto závěrem Nejvyššího soudu (z R 60/2014) dovolatel nesouhlasí, k čemuž s přihlédnutím k dikci § 2 písm. a/, § 159 odst. 1 a 2, § 160 odst. 1, § 231 odst. 2, § 233 odst. 1, § 237, § 239 odst. 1 a § 294 odst. 4 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) dovozuje, že nejde o incidenční spor.

Potud dovolatel poukazuje i na názor obsažený v usnesení Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009, sp. zn. I. ÚS 2489/09 (které je - stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže - dostupné na webových stránkách Ústavního soudu) a tam zmíněného odkazu na článek Winterová, A.: Incidenční spory. Bulletin advokacie číslo 4, ročník 2003 (dále jen „Winterová“) [kde se uvádí, že vymáhání nároků úpadce správcem konkursní podstaty není incidenčním sporem]. Dovolatel připouští, že předmětné usnesení se týkalo sporu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky dle § 23 odst. 2 ZKV, podotýká však, že Ústavní soud se vyjádřil i k ostatním incidenčním sporům, když uvedl:

„U incidenčních sporů však nikdy nejde o rozsudek na plnění (rozsudek nemůže být exekučním titulem), neboť je jím řešen jenom základ, tj. zda se uspořádání práv a povinností ve zvláštním řízení sporného práva týká, či nikoliv. V souladu s tím je předmětem odporového sporu určení pravosti (existence) nebo neexistence pohledávky, její výše nebo pořadí (Winterová, str. 12-17). Odporový spor tedy nesměřuje k samotnému plnění, ale pouze k určení, zda bude sporná pohledávka v rozvrhu uspokojována, či nikoliv.“ (posledně citovanou větu dovolatel zvýraznil). Dovolatel míní, že s výše řešeným souvisí i závěr obsažený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011 (jde o rozhodnutí uveřejněné v časopise Soudní judikatura, č. 9, ročník 2014, pod číslem 110) [o tom, že cílem ustanovení § 231 insolvenčního zákona je pouze zajistit, aby otázka platnosti právního úkonu, jež je určující pro příslušnost majetku dlužníka do jeho majetkové podstaty nebo pro identifikaci závazků dlužníka, nebyla v průběhu insolvenčního řízení účelově vytěšňována (určovacemi žalobami podle § 80 písm. c/ o. s. ř., podávanými u obecných soudů) mimo rámec procedur nastavených insolvenčním zákonem k řešení těchto otázek].

Následně se dovolatel vrací (s poukazem na ustanovení § 9 odst. 4 o. s. ř. ve znění účinném do 31. prosince 2013, § 11 odst. 1 a § 104a o. s. ř.) k otázce závaznosti rozhodnutí o věcné příslušnosti soudu, k čemuž cituje z usnesení Ústavního soudu ze dne 12. března 2013, sp. zn. I. ÚS 1317/12, závěr, že proti rozhodnutí vrchního soud o věcné příslušnosti není možné podat žádné opravné prostředky a z nálezu Ústavního soudu ze dne 1. června 2010, sp. zn. I. ÚS 904/08 (jde o nálezu uveřejněný pod číslem 118/2010 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), názor, že proti usnesení o věcné příslušnosti je přípustná ústavní stížnost. Přitom proti rozhodnutí o věcné příslušnosti soudu nebylo podáno dovolání ani ústavní stížnost. Na tomto základě dovozuje, že usnesení Vrchního soudu v Praze o věcné příslušnosti brání zkoumání otázky věcné příslušnosti v dovolacím řízení. Zároveň je (dle dovolatele) zřejmé, že rozhodovací praxe Nejvyššího soudu na straně jedné (R 60/2014) a Vrchního soudu v Praze a Vrchního soudu v Olomouci na straně druhé je odlišná, respektive si vzájemně odporuje.

Dovolatel uzavírá, že právní posouzení otázky dvoufázovosti uplatnění následku neplatného či neúčinného právního úkonu odvolacím soudem je nesprávné a v rozporu s právním názorem Vrchního soudu v Praze a Vrchního soudu v Olomouci.

Ad [3] (K počátku běhu promlčecí lhůty nároku na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka).

Dovolatel potud namítá, že právní názor odvolacího soudu, že při zamítnutí žaloby (pro předčasnost) by hrozilo promlčení pohledávky na vrácení bezdůvodného obohacení (§ 107 obč. zák.) odporuje

závěrům vysloveným v usnesení Vrchního soudu v Praze z 18. září 2013 (o tom, že dokud neplatnost právního úkonu nebude zjištěna pravomocným rozhodnutím insolvenčního soudu, nevznikne v insolvenčním řízení ani povinnost vydat bezdůvodné obohacení. K případné neúčinnosti pak opěk zdůrazňuje, že ta je založena teprve rozhodnutím insolvenčního soudu. Dovolatel dále uvádí, že je mu znám obsah rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2008, sp. zn. 29 Odo 963/2006 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 110/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) o promlčitelnosti práva uplatnit neúčinnost právního úkonu dle § 14 odst. 1 písm. a/ ZKV nebo dle § 15 ZKV, pro poměry neúčinnosti podle insolvenčního zákona však má tuto otázku (pro výsledek sporu zásadní) za neřešenou dovolacím soudem.

Stejně tak nebyla dosud řešena (dle dovolatele) otázka, zda návrh na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je občanskoprávním vztahem, na nějž se aplikuje ustanovení § 107 obč. zák.

Ad [4] (K předčasnosti žaloby na plnění).

Z usnesení Vrchního soudu v Praze z 18. září 2013 podle dovolatel e plyne, že odvolací soud posoudil nesprávně i otázku předčasnosti žaloby. K tomu se dále dovolává názorů obsažených v (jímž označených) rozhodnutích insolvenčních soudů prvního stupně.

Ad [5] (K přerušení řízení).

Potud dovolatel namítá, že není důvod přerušovat řízení, když je namíste žalobu zamítnout, jelikož žalovaná částka představuje plnění ze synallagmatických závazků, jež má být podmíněno vrácením (poskytnutím) plnění druhou smluvní stranou. K tomu dovolatel poukazuje na závěry formulované k vrácení oboustranných plnění v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2009, sp. zn. 23 Cdo 3008/2007 nebo v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2011, sp. zn. 28 Cdo 1632/2011.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2013) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval tím, jaký vliv na řízení měla okolnost, že usnesením insolvenčního soudu ze dne 22. dubna 2014, č. j. KSPH 37 INS 23802/2012-529, došlo k přeměně reorganizace dlužníka v konkurs (jehož účinky trvají). K tomu budiž řečeno, že s přihlédnutím k obsahu spisu je zřejmé (aniž by bylo nutné zkoumat na tomto místě povahu sporu), že účastníci řízení se místo dlužníka stala insolvenční správkyne dlužníka.

Pro obecný spor (za nějž danou věc považuje dovolatel) by platilo, že prohlášením konkursu na majetek dlužníka se řízení ve vztahu k dlužníku přerušilo (§ 263 insolvenčního zákona, ve znění účinném k 22. dubnu 2014). Podání insolvenční správkyne dlužníka z 13. června 2014 (č. l. 534-536) však je svým obsahem návrhem na pokračování v řízení, na základě něhož by se jmenovaná stala (v souladu s § 264 odst. 1 insolvenčního zákona v tehdejší znění) účastnicí řízení místo dlužníka. Kdyby mělo jít o incidenční spor (byť projednávaný u jiného než insolvenčního soudu), pak by týž závěr (že účastníci řízení se místo dlužníka stala insolvenční správkyne dlužníka) plynul z toho, co na dané téma uvedl Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28. května 2009, sp. zn. 29 Cdo 2151/2008, uveřejněném pod číslem 24/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (totiž, že incidenční spory, jichž se účastní dlužník, se prohlášením konkursu na majetek dlužníka nepřerušují a na jeho místo bez dalšího nastupuje jeho insolvenční správce). Srov. k tomu dále např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 3193/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 29 Cdo 2556/2011 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sen. zn. 29 ICdo 73/2014.

Nejvyšší soud proto jako s (jedinou) žalobkyní dále jednal s insolvenční správkyní dlužníka.

Dále Nejvyšší soud zkoumal přípustnost dovolání v dané věci.

Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je odvolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být odvolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovoláním napadený výrok je rozhodnutím odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí. Dovolání v dané věci je pak přípustné podle § 237 o. s. ř. k zodpovězení všech dovolatelem položených otázek, když otázky ad [1] a [3] až [5] jsou odvolacím soudem dosud neřešené a otázka ad [2] nebyla zčásti řešena (v poměrech založených tím, že požadované peněžité plnění bylo rozhodnutím nadřízeného soudu přikázáno k projednání a rozhodnutí jinému věcně příslušnému soudu (než insolvenčnímu soudu, jenž rozhoduje o tvrzené neúčinnosti právních úkonů dlužníka).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V hranicích právních otázek vymezených dovoláním činí Nejvyšší soud k jednotlivým právním otázkám následující závěry.

Ad [1] (K závaznosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. září 2013).

Podle ustanovení § 104a odst. 7 o. s. ř. usnesením vrchního nebo Nejvyššího soudu o věcné příslušnosti jsou účastníci řízení a soudy vázání.

Dle ustanovení § 159a o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení (odstavec 1). V rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány (odstavec 4).

Ustanovení § 167 odst. 2 o. s. ř. pak určuje, že není-li dále stanoveno jinak, užije se na usnesení přiměřeně ustanovení o rozsudku.

V této podobě platila citovaná ustanovení v době vydání usnesení Vrchního soudu v Praze (18. září 2013) a později nedoznala změn (s tou výjimkou, že ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř. se s účinností od 1. ledna 2014 v § 159a o. s. ř. posunulo (nyní jde o odstavec 3)).

V intencích předmětných ustanovení pak platí, že účastníci řízení a soudy jsou vázání usnesením „nadřízeného soudu“ (k nesprávnému zaměňování s pojmem „odvolací soud“ srov. stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 27. června 1996, PlsN 1/96, uveřejněné pod číslem 48/1996 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek) „o věcné příslušnosti“ (§ 104a odst. 7 o. s. ř.). Srov. k tomu R 68/2011, R 69/2014 nebo i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 1934/2009 (ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 31. března 2011, sp. zn. III. ÚS 3419/2010).

Tato „vázanost“ se ovšem promítá výlučně v posouzení procesní otázky řešené výrokem (§ 159a odst. 1 a 4 o. s. ř., v rozhodném znění), tedy v posouzení, který soud (zde okresní soud) je „věcně příslušný“ k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni. Je naopak vyloučeno, aby nadřízený soud rozhodující o věcné příslušnosti v režimu § 104a o. s. ř. formuloval jakýkoli závazný právní názor k

otázce, jak má být meritorně posouzen žalobou uplatněný nárok, nebo aby (dokonce) soud, jemuž byla věc postoupena jako soudu věcně příslušnému nebo účastníci řízení vydávali závěry, jež nadřízený soud přijal pro účely odpovědi na otázku, který soud je v prvním stupni věcně příslušný k projednání a rozhodnutí věci, za závazný právní názor při následném rozhodování takto určeného věcně příslušného soudu o žalobou uplatněném nároku.

Budiž řečeno, že obdobnou problematikou „závaznosti“ rozhodnutí nadřízeného soudu o věcné příslušnosti, se Nejvyšší soud v minulosti zabýval při posuzování povahy sporů vzniklých na poli práva konkursního (podle zákona konkursu a vyrovnání). Zákon o konkursu a vyrovnání (ve znění účinném do 31. prosince 2007) totiž (oproti insolvenčnímu zákonu) neobsahoval taxativní výčet sporů vyvolaných konkursem a v některých případech tak nadřízené soudy svými rozhodnutími předurčily k rozhodnutí ve sporu (jako věcně příslušný soud prvního stupně) okresní soud, ačkoli správně měl věc rozhodovat v prvním stupni (jako spor vyvolaný konkursem) krajský soud. Přitom posouzení, zda jde o spor vyvolaný konkursem (podle zákona konkursu a vyrovnání) mělo (má) vliv na s tím související procesní otázky;

V rozsudku ze dne 29. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, uveřejněném pod číslem 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 41/2011“), totiž Nejvyšší soud uzavřel, že ač byl zákon o konkursu a vyrovnání zrušen (s účinností od 1. ledna 2008) insolvenčním zákonem, s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. prosince 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007).

Ve výše již zmíněném usnesení sp. zn. 29 Cdo 1934/2009 Nejvyšší soud vyšel z toho, že jde o spor vyvolaný konkursem (o odpůrci žalobu podle § 16 ZKV), pro nějž se uplatní občanský soudní řád ve znění účinném do 31. prosince 2007, i když vzhledem k závaznému soudnímu rozhodnutí o věcné příslušnosti projednával spor v prvním stupni jiný soud, než který je k rozhodování o tomto typu sporů povolán (jako věcně příslušný) zákonem (o oné věci takto rozhodoval v prvním stupni okresní soud). Z tohoto závěru vyšel i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 1940/2011, uveřejněný pod číslem 116/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Tam Nejvyšší soud uzavřel, že povaha sporu (to, zda jde o spor vyvolaný konkursem) předurčuje i podobu (rozhodné znění) občanského soudního řádu, podle kterého soud v této věci postupuje (R 41/2011), bez zřetele k tomu, který soud byl určen (rozhodnutím nadřízeného soudu) v prvním stupni k jejímu projednání. Ke stejnému závěru se Nejvyšší soud přihlásil např. též v usnesení ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 29 Cdo 3710/2013.

V témže duchu lze uzavřít pro poměry práva insolvenčního, že odpůrci nárok podle insolvenčního zákona [jenž se uplatňuje odpůrci žalobou, k níž je legitimován výlučně insolvenční správce, a který se v době podání původní žaloby (28. ledna 2013) řadil (podle § 159 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona) mezi incidenční spory] neztrácí tuto svou povahu jen proto, že k jeho projednání a rozhodnutí byl rozhodnutím nadřízeného soudu závazně určen jiný (než zákonem předepsaný) soud prvního stupně. I takový nárok nepochybně má (musí) být v meritorním rozhodnutí poměřován úpravou obsaženou v ustanoveních § 235 a násl. insolvenčního zákona.

Rozhodnutí nadřízeného soudu (jenž projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni určí závazně, leč nesprávně, okresní soud) se promítá v procesní rovině věci potud, že okresní soud (jenž nemá žádný vliv na chod insolvenčního řízení a na zveřejňování soudních rozhodnutí a jiných písemností v insolvenční rejstříku) z povahy věci nemůže postupovat způsobem předepsaným pro incidenční spory vedené u insolvenčního soudu především ustanoveními § 160 až § 162 insolvenčního zákona (jako primární procesní předpis v takovém případě užívá občanský soudní řád). V žádném případě tím však není předepsáno, jak má být uplatněný nárok posuzován v hmotněprávní rovině (není vyloučeno, že „okresní“ soud žalobě vyhoví s poukazem na to, že byla naplněna některá ze skutkových podstat neúčinnosti plynoucí z insolvenčního zákona).

Pokaz dovolatele na usnesení Nejvyššího sp. zn. 26 Cdo 3053/2011 a 22 Cdo 587/2005 je v dotčených souvislostech nepřipadný, jelikož ta se zabývala otázkami účinků dříve vydaných „rozhodnutí o věci

samé“ (mezi něž nepatří rozhodnutí nadřízeného soudu o věcné příslušnosti). O žádný rozpor v judikatuře Nejvyššího soudu nejde.
Dovolání tudíž potud není důvodné.

Ad [2] (K „dvoufázovosti“ uplatnění právních následků neplatných či neúčinných úkonů podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013).

Nejvyšší soud v R 60/2014 při výkladu insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013 (pro věc rozhodném) jednoznačně formuloval závěr, že posouzení žalobou uplatněného nároku (jako celku) coby nároku vzešlého z neúčinného právního úkonu dlužníka nepřekáží, že žalobce se žalobou domáhal jak vyslovení neúčinnosti jím označeného právního úkonu, tak (současně) zaplacení částky, jež v důsledku takového úkonu ušla (podle žaloby měla ujít) z majetku (majetkové podstaty) dlužníka. Na tomto závěru nemá důvod cokoli měnit ani na základě (nesouhlasné) argumentace obsažené v tomto dovolání. Důvod připustit dovolání pro tuto otázku byl dán jen proto, že oproti situaci rozebírané v R 60/2014 v této věci již v důsledku rozhodnutí nadřízeného soudu (usnesení Vrchního soudu v Praze z 18. září 2013) došlo k rozdělení původně společně uplatněných odpůřčích nároků (tak, že u insolvenčního soudu se pod sp. zn. 33 ICm 244/2013 projednává žaloba o určení neplatnosti (eventuálně neúčinnosti) označených smluv, kdežto žaloba o zaplacení („vydání“) plnění z těchto smluv se dále vede u okresního soudu v této věci. Ani toto umělé rozdělení odpůřčích nároků mezi dva rozdílné soudy prvního stupně (krajský soud na straně jedné a okresní soud na straně druhé) však nemění ničeho na závěru, že zaplacení částky, jež v důsledku neúčinného právního úkonu ušla (podle žaloby měla ujít) z majetku (majetkové podstaty) dlužníka, se lze domáhat (rovněž coby odpůřčího nároku) současně s vyslovením neúčinnosti takového právního úkonu.

Budiž dodáno, že cituje-li dovolatel na podporu svého názoru z usnesení Ústavního soudu, pak přehlídí, že ten se vyjadřoval (jak patrně přímo z citované pasáže) k „odporovým“ sporům (tedy ke sporům o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky) a nikoli ke sporům z „odpůřčích“ nároků. Dovolání tak ani potud není důvodné.

Ad [3] (K počátku běhu promlčecí lhůty nároku na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka).

S přihlédnutím k odpovědi na otázku ad [2] ztrácí význam odpověď na otázku ad [3] (ta by měla význam, jen kdyby žaloba o požadované plnění nebyla podána současně s včasnou žalobou o určení neplatnosti (eventuálně neúčinnosti) právního úkonu.

Ad [4] (K předčasnosti žaloby na plnění).

S přihlédnutím k odpovědi na otázku ad [2], je zjevné, že žaloba na plnění není předčasná.

Ad [5] (K přerušení řízení).

Vzhledem k tomu, že předmětný nárok je (byl) uplatněn souběžně ze dvou právních důvodů (z titulu neplatnosti eventuálně neúčinnosti předmětných smluv) a že žaloba o vydání plnění z neúčinného právního úkonu nemá synallagmatickou povahu (srov. § 285 odst. 4 insolvenčního zákona, ve znění účinném do 31. prosince 2013) neobstojí ani dovolatelovy námitky proti přerušení řízení (podle pokynu odvolacího soudu v napadeném rozhodnutí). Je rovněž zjevné, že nemohou-li být rozdělené odpůřčí nároky projednány souběžně, je namístě, aby okresní soud vyčkal výsledku řízení o vyslovení neplatnosti (eventuálně neúčinnosti) předmětných smluv.

Dovolání tak ani potud není důvodné.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu též nepodávají.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d

písm. a/ o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)